

Gymnázium Příbram

Tělesná výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Ve vyučovacím předmětu Tělesná výchova je v 1. – 4. ročníku osmiletého gymnázia (nižší gymnázium) realizován vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Tělesná výchova z RVP ZV a část vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví z RVP ZV. V 1. – 4. ročníku čtyřletého gymnázia a 5. – 8. ročníku osmiletého gymnázia (vyšší gymnázium) je realizován vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Tělesná výchova z RVP G.

Vyučovací předmět Tělesná výchova je zaměřen na osvojení a rozvoj nových pohybových dovedností potřebných k využívání různého sportovního náčiní a náradí, k seznámení s návody na korekci jednostranného zatížení nebo zdravotního oslabení. Tělesná výchova vede žáky k poznávání vlastních pohybových možností a zájmů, k poznání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. V tělesné výchově si žáci zvykají na rozličné sociální role, které vyžadují spolupráci, tvořivost, překonávání zábran, objektivnost, rychlé rozhodování, organizační schopnosti, dodržování pravidel fair play i nutnou míru odpovědnosti za své zdraví i zdraví ostatních.

V rámci předmětu jsou na nižším stupni gymnázia realizována průřezová témata – Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova. Na vyšším stupni gymnázia jsou realizována průřezová témata – Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova, Mediální výchova. Prostřednictvím těchto průřezových témat, přesahů a vazeb komunikuje Tělesná výchova s dalšími předměty, zejména s Biologií, Občanskou naukou a Výchovou ke zdraví.

Týdenní hodinová dotace vyučovacího předmětu Tělesná výchova je tato:

1. – 4. ročník osmiletého gymnázia (nižší gymnázium): (2 – 3 – 2 – 2)

5. – 8. ročník osmiletého gymnázia (vyšší gymnázium): (2 – 2 – 2 – 2)

1. – 4. ročník čtyřletého gymnázia: (2 – 2 – 2 – 2)

Výuka je až na výjimky organizována v oddělených skupinkách chlapců i dívek, z organizačních důvodů může dojít ke spojování žáků z různých tříd téhož ročníku nebo dvou sousedních ročníků. Na nižším gymnáziu může z organizačních důvodů dojít ke spojování žáků ze dvou po sobě jdoucích ročníků.

Výuka tělesné výchovy probíhá ve dvou tělocvičnách, v posilovně, na školním hřišti (atletický ovál, sektory, víceúčelové hřiště) a v přílehlém okolí školy. Součástí výuky Tělesné výchovy je i lyžařský kurz 1. ročníků a kvint a sportovní kurz 3. ročníků a septim. Část obsahu výuky je realizována také na seznamovacím kurzu 1. ročníků.

Součástí výuky tělesné výchovy na nižším gymnáziu je i lyžařský kurz v sekundě. Část obsahu výuky tělesné výchovy je realizována také na škole v přírodě v primě.

Ve 4. ročníku čtyřletého studia a oktávě osmiletého studia mají studenti možnost částečně si zvolit z nabídky sportovní aktivity podle svých zájmů – v závislosti na personálním a rozvrhovém zabezpečení a celkovém zájmu žáků.

Učitel tělesné výchovy má možnost (např. v případě nízké úrovně pohybových dovedností žáků, zdravotních důvodů žáků apod.) posunout některé výstupy školní TV a učivo TV do vyšších ročníků, a naopak – v případě vysoké pokročilosti žáků v úrovni pohybových dovedností a pohybového učení může učitel v příslušném ročníku zařadit učivo ročníků vyšších.

Výchovné a vzdělávací strategie

V hodinách tělesné výchovy jsou pro rozvíjení a utváření klíčových kompetencí využívány následující postupy:

1. – 4. ročník osmiletého studia

Kompetence k řešení problémů:

Učitel:

- předkládáním různých modelových situací (zejména ve sportovních hrách, týmových hrách), vede žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- přidělením role rozhodčího žákům je učí jednat přiměřeně ve vypjatých situacích, vyjádřit svoje názory, hájit své stanovisko

Kompetence komunikativní:

Učitel:

- zapojuje žáky do činnosti rozhodování utkání jednotlivých sportů, sportovních her, vede žáky k rozeznávání gestikulace rozhodčího a k reakci na ni
- používáním a vyžadováním správného názvosloví vede žáky k přesnému, jednoznačnému a srozumitelnému vyjadřování

Kompetence sociální a personální:

Učitel:

- podporuje sportovní činnosti v týmech a navozuje tím takové situace, které vedou žáky ke spolupráci s ostatními
- učitel postihuje nesprávné chování a zákroky a vede tak žáky k dodržování pravidel fair play
- vede žáky k tomu, aby na základě vědomostí z tělesné výchovy a jeho doporučení trvale zařazovali do svého života vhodné sportovní aktivity jako podporu vlastního zdraví a zdravého životního stylu

Kompetence pracovní

Učitel:

- vyžadováním vhodné sportovní obuvi a sportovního oblečení vede žáky k používání zdravotně vhodného a bezpečného oblečení

- používáním a střídáním různého cvičebního náčiní a náradí učí žáky připravit si vhodné prostředky v návaznosti na danou pohybovou aktivitu

5. – 8. ročník osmiletého studia, 1. – 4. ročník čtyřletého studia

Kompetence k učení:

Učitel:

- vede žáky k osvojení základních pohybových dovedností, předkládá takové situace, které nutí žáky vytvořit si vlastní pohybové vzorce
- správným ohodnocením jejich pohybových schopností a dovedností motivuje žáky k vytváření dalších cílů v procesu učení
- vede žáky k samostatnému hodnocení jejich možností, výkonů, pokroků tak, aby byli schopni je porovnat s hodnotami běžné populace, spolužáků, výkonnostních sportovců

Kompetence k řešení problémů:

Učitel:

- předkládá různé modelové situace (zejména ve sportovních hrách, týmových hrách), ve kterých se žáci snaží orientovat a hledat nejsnazší řešení
- přidělením role rozhodčího žákům je učí jednat přiměřeně ve vypjatých situacích, vyjádřit svoje názory, hájit své stanovisko

Kompetence komunikativní:

Učitel:

- vede žáky k používání různých signálů i jiných komunikačních prostředků při spolupráci v týmu
- zapojuje studenty do činnosti rozhodování utkání jednotlivých sportů, sportovních her, vede studenty k rozeznávání gestikulace rozhodčího a k reakci na ni
- používáním a vyžadováním správného názvosloví vede žáky k přesnému, jednoznačnému a srozumitelnému vyjadřování

Kompetence sociální a personální:

Učitel:

- podporuje sportovní činnosti v týmech a navozuje takové situace, které vedou studenty ke spolupráci s ostatními
- učitel po studentech vyžaduje dodržování pravidel fair play, nedodržování těchto pravidel postihuje tak, aby studenti identifikovali nesprávné chování a zákroky a dokázali tyto přestupky konfrontovat s pravidly různých sportů a sportovních her i s pravidly společenského chování
- vede studenty k tomu, aby na základě vědomostí z tělesné výchovy a jeho doporučení trvale zařazovali do svého života vhodné sportovní aktivity jako podporu vlastního zdraví a zdravého životního stylu

Kompetence občanská:

Učitel:

- předkládá různé modelové situace poranění při rozličných sportovních činnostech a vede studenty k rozhodování o způsobech ošetření a poskytnutí první pomoci

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

1. – 4. ročník osmiletého gymnázia (prima, sekunda, tercie, kvarta)

Očekávané výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky, přesahy, vazby
<p>ČINNOSTI OVLIVŇUJÍCÍ ZDRAVÍ</p> <p>Ročník: prima Žák: - samostatně se připraví před pohybovou činností</p> <p>Ročník: sekunda Žák: - samostatně se připraví před pohybovou činností - zvládá základní způsoby rozcvičení a přípravu organismu na pohybové zatížení</p> <p>Ročník: tercie Žák: - zvládá základní způsoby rozcvičení a přípravu organismu s ohledem na následující pohybové zatížení</p> <p>Ročník: kvarta Žák: - zvládá základní způsoby rozcvičení a přípravu organismu s ohledem na</p>	<p>rozcvička, různé způsoby zahřátí a přípravy pohybového systému, strečink a jiné druhy protahovacích cvičení, speciální běžecká cvičení</p>	<p>OSV: Sebepoznání a sebepojetí</p>	<p>VKZ</p> <p>OBN, BIO, VKZ</p>

následující pohybové zatížení, samostatně připraví a vede tematické rozcvičení s ohledem na charakter další pohybové zátěže			
---	--	--	--

OSV – Osobnostní a sociální výchova

VKZ – Výchova ke zdraví

BIO – Biologie

OBN – Občanská nauka

Komentář

V uvedené charakteristice naleznete všechny podstatné údaje, které by měl úvod učebních osnov TV obsahovat. Bylo by možná dobré využít i vnitřní členění charakteristiky (obsahové, časové a organizační vymezení), které tvoří text ještě přehlednějším, ale v této ukázce to „neschází“. Všimněte si především jasného obsahového vymezení, tj. přesného popisu, z obsahu kterého vzdělávacího oboru (oborů) a kterého RVP daný vyučovací předmět vznikl. Takové vymezení je zvláště důležité, pokud je do obsahu vzdělávacího oboru integrován obsah jiného oboru (jeho část) nebo je naopak něco z obsahu TV přesunuto jinam. Vhodně je k obsahovému vymezení a stručnému pojetí vyučovacího předmětu přiřazeno začlenění průřezových témat a základní odkazy na vazby s jinými vyučovacími předměty. Pokud by se dalo z hlediska obsahu něco doplnit, pak způsob začlenění povinného tématu Zdravotní tělesná výchova na nižším stupni gymnázia. Mohla by být víc zdůrazněna specifika výuky TV na nižším a vyšším G, mohlo by se případně objevit i něco o hodnocení žáků v TV na dané škole.

Jasně a přehledně je i časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu. Je shrnuto kolik hodin TV se ve kterém ročníku vyučuje, jsou připojeny informace o členění žáků, výuce chlapců a dívek, o cvičebních prostorách i formách, v nichž se TV realizuje. Za velmi důležitou považuji poznámku o možnosti výběru učiva vzhledem ke konkrétní úrovni žáků (jednotlivců i skupin). Každá poznámka takového charakteru, která zpřesňuje činnost učitelů, je velmi cenná, protože vytváří větší prostor pro výuku, vede k větší bezpečnosti v TV atd.

Přehled výchovných a vzdělávacích strategií ponecháváme v této ukázce v ucelené podobě, protože může být příkladem a vhodnou inspirací pro jiné ŠVP. Pokud bychom hodnotili věcnou stránku této části charakteristiky UO TV, pak je dobré si všimnout, že ve výčtu mají

některé strategie obecnější charakter (nejsou specifické jen pro TV) a mohly by figurovat na úrovni školy, tj. na úrovni strategií platných pro všechny vyučovací předměty, pro všechny učitele. V OU vyučovacího předmětu je vhodné v návaznosti na výchovné a vzdělávací strategie školy formulovat strategie specifické pro TV.

Ukázka rozpracování vzdělávacího obsahu v UO TV gymnázia Příbram je zajímavá především zvoleným způsobem osnování. Jako nadřazený prvek byl zvolen tematický okruh. V jeho rámci jsou pak vždy rozpracovávány očekávané výstupy RVP ZV (RVP G) pro všechny ročníky daného stupně. Podstatná je snaha zvyšovat ve výstupech jednotlivých ročníků požadavky na vědomosti a praktické dovednosti žáků. Pro další školy, které budou zpracovávat UO, doporučujeme, aby pro první sloupec raději volily název, který není součástí RVP ZV a RVP G (očekávané výstupy) a jasně stanovuje, že jde o výstupy na úrovni školy, např. „očekávané výstupy školy“ nebo „rozpracované výstupy“.

Učivo osnované v tomto případě pro celé období čtyř let v tomto případě postačuje. Pokud bychom chtěli ve výstupech a učivu konkrétního tématu ukázky něco doplnit, pak především význam a zdravotní hledisko ukončení pohybové činnosti – tedy nejen rozcvičení, ale i zklidnění organismu a protažení svalů po činnosti (viz i očekávaný výstup v RVP ZV).

Vazby na průřezová témata a jiné vyučovací předměty v dané ukázce nechybějí, ale bylo by vhodné je při přípravě UO více konkretizovat, aby bylo jasnější, co se považuje ve vazbě na rozcvičení (uklidnění) organismu za důležité v učivu jiných předmětů a co lze z těchto vztahů vytěžit.